

Prescripția răspunderii penale. Noi evoluții teoretice și practice.

Înteruperea cursului prescripției răspunderii penale

- Cp 1969

Art 123 (1) Cursul termenului prescripției prevăzute în art. 122 se întrerupe **prin îndeplinirea oricărui act care, potrivit legii, trebuie comunicat învinuitului sau inculpatului** în desfășurarea procesului penal.

- Cp 2014

art 155 (1) Cursul termenului prescripției răspunderii penale se întrerupe **prin îndeplinirea oricărui act de procedură în cauză.**

Mai există prescripție specială a răspunderii penale?

- Decizia CCR 297/2018

“...constată că soluția legislativă care prevede întreruperea cursului termenului prescripției răspunderii penale prin îndeplinirea „*oricăruia act de procedură în cauză*”, din cuprinsul dispozițiilor art.155 alin.(1) din Codul penal, este neconstituțională”.

Decizia CCR 297/2018

Par. 22 “...instituția prescripției răspunderii penale se impune a fi analizată dintr-o dublă perspectivă, întrucât aceasta instituie, pe de o parte, un termen de decădere a organelor judiciare din dreptul de a trage la răspundere penală persoanele care săvârșesc infracțiuni, iar, pe de altă parte, un termen, apreciat de legiuitor ca fiind suficient de mare, pentru ca societatea să uite faptele de natură penală săvârșite și efectele acestora, ca urmare a diminuării treptate a impactului lor asupra relațiilor sociale. Astfel, prescripția răspunderii penale este, din punctul de vedere al naturii sale juridice, o cauză de stingere a răspunderii penale și, prin urmare, a acțiunii de tragere la răspundere penală, cauză determinată și justificată de efectele trecerii timpului asupra nevoii societății de tragere la răspundere penală”.

- Par. 28 “...Curtea constată că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal instituie o soluție legislativă de natură a crea persoanei care are calitatea de suspect sau de inculpat o situație juridică incertă referitoare la condițiile tragerii sale la răspundere penală pentru faptele săvârșite”.
- Par. 30 “...Curtea constată că dispozițiile art.155 alin.(1) din Codul penal instituie o soluție legislativă de natură a crea persoanei care are calitatea de suspect sau de inculpat o situație juridică incertă referitoare la condițiile tragerii sale la răspundere penală pentru faptele săvârșite”.

- Par. 31. “...Curtea reține că prevederile art.155 alin.(1) din Codul penal sunt lipsite de previzibilitate și, totodată, contrare principiului legalității incriminării, întrucât sintagma „*oricăru act de procedură*” din cuprinsul acestora are în vedere și acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermițându-i acestuia să cunoască aspectul întreruperii cursului prescripției și al începerii unui nou termen de prescripție a răspunderii sale penale”.
- Par. 34. “...Curtea constată că soluția legislativă anterioară, prevăzută la art.123 alin.1 din Codul penal din 1969, **îndeplinea condițiile de previzibilitate impuse prin dispozițiile constituționale analizate în prezenta cauză, întrucât prevedea întreruperea cursului prescripției răspunderii penale doar prin îndeplinirea unui act care, potrivit legii, trebuia comunicat**, în cauza în care persoana vizată avea calitatea de învinuit sau inculpat”.

HP ICCJ din 21 martie 2019 Sesizări CA Constanța și CA Cluj

1. Dacă, în interpretarea art. 155 al. 1 Cp cauza de întrerupere a cursului prescripției penale constând în îndeplinirea unor acte de procedură în cauză își produce efectele numai în cazul oricărui act de procedură care, potrivit legii trebuie comunicat suspectului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal
2. Dacă actele de procedură îndeplinite anterior publicării Dec. 297/2018 a CCR, cu respectarea art. 155 al Cp, au condus la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale în cauzele aflate pe rol.

HP ICCJ 21 martie 2019

- **Respinse ca inadmisibile**

Posibile argumente:

- Nu îndeplinește condițiile de admisibilitate de la art. 475 Cpp-nu este o veritabilă problemă de drept
- ICCJ nu se subrogă rolului CCR și nu interpretează efectele deciziilor CCR, demers judiciar inadmisibil
- Considerentele Dec. CCR oferă instanțelor toate argumentele de interpretare
- Doar sintagma declarată neconstituțională lipsește de previzibilitate norma de incriminare

Intrebarea rămâne

Mai avem sau nu prescripție specială

- Opinii exprimate

1 Opinie

- **Cauza de întrerupere produce efect numai în cazul oricărui act de procedură care trebuie comunicat suspectului sau inculpatului**

Decizia 297/2018 CCR este o decizie dată în interpretarea art. 155 al 1 Cp și are efecte obligatorii atât în ce privește dispozitivul, cât și considerentele. (opinia majoritară a instanțelor de judecată, Facultățile de Drept Iași și Cluj)

Argumente

- Calificarea Dec.297/2018 a CCR (propriu-zise/simple, interpretative, manipulative)- opinie Fac.Drept Cluj-Napoca
- Decizie manipulativă-determină o reformulare a conținutului normei în scopul de a-l face compatibil cu prevederile constituționale
- Dispozitivul deciziilor CCR trebuie analizat împreună cu considerentele (reiese și din Jp CCR)
- Nu reiese expres voința CCR de a **abroga/aboli/lipsi de efecte** norma în cauză
- Considerentele Dec.CCR fac trimitere la soluția legislativă anterioară (art 123 al 1 Cp)
- Punerea în pericol a ordinii de drept, a siguranței societății – opinie Fac.Drept Iași

2 Opinie

- **Cauza de întrerupere își produce efectele în temeiul oricărui act, fără distincție** (opinie minoritară); actele îndeplinite înainte de publicarea Dec 297/2018 în MOF întrerup prescripția, iar după publicare doar actele ce trebuie comunicate suspectului/inculpatului

3 Opinie

- **Nu mai există cauze de întrerupere a cursului termenului prescripției răspunderii penale** deoarece CCR a declarat neconstituțional art. 155 al.1 Cp. (opinie minoritară), Tribunalul Brașov, Fac.Drept-N.Titulescu București

Argumente

- Dec. CCR 297/2018 nu este una interpretativă
- Dispozitivul Dec. CCR este foarte clar
- CCR nu interpretează sintagma **îndeplinirea „oricărui act de procedură în cauză”**, ci face sugestii *de lege ferenda*
- Par. 34 din Dec. CCR 297/2018 nu are ca efect ultraactivitatea soluției legislative din Cp 1969
- Legiutorul nu a acționat în termen de 45 de zile de la data publicării Dec.CCR în Mof-efect dispozițiile neconstituționale își încetează efectul (art. 147 al 1 din Constituție)
- Efect direct - dispariția prev. Art. 155 al 1 Cp din sfera dreptului pozitiv
- Nu mai există instituția întreruperii cursului termenului prescripției răspunderii penale

Efectele actelor de procedură îndeplinite înainte de publicarea Dec.297/2018

- Decizia CCR se aplică tuturor cauzelor aflate pe rolul instanțelor iar **actele ce nu se comunicau suspectului/inculpatului nu au condus la întreruperea cursului prescripției penale** (opinia majoritară), Jp instanțelor, opinii Facultățile de Drept Iași și Cluj Napoca.
- Actele de procedură îndeplinite anterior Deciziei 297/2018 **conduc la întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale** întrucât deciziile CCR produc efecte doar pentru viitor (opinie minoritară), CA Ploiești, CA Buc, T BN, T Nt, etc.
- Actele de procedură îndeplinite anterior Deciziei 297/2018 **nu au condus la întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale** în cauzele aflate pe rol. Deciziile CCR produc efecte pentru viitor urmând a fi aplicate în toate cauzele pendinte (opinie izolată-J Reghin, Fac. Drept N.Titulescu).

Numai actele ce se comunicau suspectului/inculpatului au condus la întreruperea cursului prescripției

Argumente

- Prescripția răspunderii penale instituție de drept penal substanțial
- Se aplică legea penală mai favorabilă, art 5 al 2 Cp, nu direct decizia CCR
- Interpretarea contrară ar fi în dezacord cu Dec. CCR 297/2018
- Argument de ordine publică-Fac.de Drept Iași

Actele de procedură îndeplinite anterior Deciziei 297/2018 **conduc la întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale** în toate cazurile

Argumente

- deciziile CCR produc efecte doar pentru viitor

Actele de procedură îndeplinite anterior Deciziei 297/2018 nu au condus la întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale în cauzele aflate pe rol

- Deciziile CCR produc efecte pentru viitor urmând a fi aplicate în toate cauzele pendinte
- Dec.297/2019 a lipsit de orice efect juridic cauza de întrerupere a cursului prescripției penale
- Actele care nu se comunică suspectului/inculpatului nu pot fi luate în considerare-tocmai acest aspect a stat la baza neconstituționalității
- Încalcă principiul legalității incriminării-a stabili răspunderea penală a unei persoane în baza unor texte declarate neconstituționale

Jp CEDO

- Coeme/Belgiei-par. 149-150 Prelungirea, printr-o dispoziție legală, a termenelor de prescripție și aplicarea imediată de către instanța de judecată a acestei dispoziții legale, nu duce obligatoriu la o încălcare a principiului legalității incriminării și neretroactivității legii penale, dacă nu sunt atinse și prescripțiile deja împlinite.

Jp CJUE Saga Taricco

- Taricco I (C-105/15)
- MAS și MB (Taricco II) (C-42/17)

Prescripția răspunderii penale vs. Drepturi fundamentale (art 7 CEDO,
art. 49 Carta Drepturilor Fundamentale în UE)

Paralelă cu situația din România

CONCLUZII

- Întrebări/Răspunsuri

Vă mulțumesc pentru atenție

Răzvan Horațiu RADU

Procuror PICCJ

Lector univ.dr.Facultatea de Drept

Univ.Al.Cuza Iași